

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. F. Felicis Potestatis Panormitani Ordinis Minorum S.
Francisci de Observantia ... Examen Ecclesiasticum**

Potesta, Felice

Coloniæ, 1712

De VI. IX. Et X. Præcepto Decalogi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40060

DE VI. IX. ET X. PRÆCEPTO DECALOGI.

Non adulterabis. Non concupisces uxorem proximi tui. Non concupisces rem proximi tui.

2138 L Uxuria, est inordinatus appetitus venereorum; ex genere suo est mortalis, nec in ea datur parvitas materia; unde à mortali solum excusare potest defectus plenæ advertentiæ, aut perfectæ deliberationis. Eius septem sunt species: Simplex fornicatio, stuprum, adulterium, incestus, raptus, sacrilegium, & peccatum contra naturam.

2139 Simplex fornicatio est inordinatus concubitus soluti cum soluta. Est ab intrinseco mala, & jure naturæ; quia ultra pericula discordiarum, abortuum, occisionum, præsertim matris, & prolis quæ sæpe hospitali exponitur, per se (ait D. Thomas) opponitur educationi prolis, cujus cura magis spectat ad patrem, à quo est instruendus, & defendendus filius: Pater autem non est sollicitus de instruenda, & defendenda prole, quam ex fornicatione habet; 1. vel quia considerat quod non sit legitima; 2. vel quia non est certus, an proles sit sua, cum sit ex vago concubitu; vel quia non habitat perpetuo cum prole, & fœmina. Unde ad rectam prolis educationem requiritur, ut proles sit nata ex determinata fœmina, cum qua vir permaneat, non ad modicum tempus, sed per totam vitam ex obligatione; quod habetur per contractum Sacramenti Matrimonii. Hinc concludit Apost. ad Corint. 6. Nolite errare, neque fornicari, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, &c. Regnum Dei possidebunt: vid. in prop. 48. ab Innoc. XI. damn.

Rc Unde

QUÆRES.

2137 Duo viri nobiles, postquam injuriis alter alteri se affecerunt, decreverunt honoris causa certum exire ad duellum, non animo se occidendi, sed aliquos velus sibi inferendi, & si in statu interpositis amicis, de eorum moderandis, & ad id requisitis, desisterent, & amulauerunt. Ita accidit, uti fuit inter alios, cum amicis facta conventio. An incurrant poenas? Quos peccasse mortaliter malo exemplum, aut scandalo, præsertim si fuerint principes alii, qui eorum conventionem approbant. Non incurrunt autem excommunicationem, & poenas, quia hæc sunt contra verum, non fictum, & simulatum duellum: sunt enim contra duellum cruentum (ut dicitur) in quo est periculum vite, aut prope vulnerationis; quod nullum est in certamine conventionis, ad huc moralis sceleris, quod nullum sit periculum, sed inde per occasionem. Et licet ad locum destinationem accesserunt, non accesserunt verè putationi, & per ipsos stetit, quod minus vera peccata committeretur.
Socius in 4. dist. 15. q. 3. dist. 25. q. 1. lit. E.
Socius in resol. mor. disp. 11. q. 6. disp. 10.
num. 112. disp. 9. num. 100. disp. 8. q. 2. Joan.
de Grat. pag. 67. 71. Bonac. tom. 2. pag.
147. num. 3. disp. 2. q. 2. punct. 10. pag. 190.
T. tom. 1. pag. 168. pag. 317. Busemb.
lib. 1. par. 4. Cardenas disp. 21. & 22. Cleri-
cus, & Mendo cit.
P. Ex. Ecclesiast. Tom. 1.

2140 Unde fornicatio est peccatum morale: Et oppositum est hæresis damn. in Clem. Ad nostram, de hæreticis.

2141 Qui commisit copulam cum soluta, non sufficit, si dicat: *Commisi grave peccatum contra castitatem cum soluta*; sed debet explicare in confessione copulam; quia sic non explicat peccatum, quod fecit; nam etiam soli tactus impudici cum soluta, aut morosa delectationes internæ de ea sunt gravia peccata contra castitatem. Tum quia copula est actus principalis completus, ad quem ceteri tanquam dispositiones præviæ ordinantur v. in prop. 25. ab Alex. VII. damn.

2142 Copulam cum infideli addere simplici fornicationi malitiam specie distinctam in confessione aperiendam, tenent Nav. & de Lugo. Negant Diana, Filliuc. Mastrius, & Tamb. quia nulla apparet ratio specifica distincta; bene tamen major gravitas, ob quam reservari solet, & puniri. Nec id probat prohibitio matrimonii cum infideli; quia in matrimonio habetur major conjunctio, quam in copula furtiva, & inde habetur periculum subversionis conjugis, & proles.

STUPRUM.

2143 **E**st deformatio puella virginis, ipsa invita; tunc dicitur invita, quando vi, aut dolo, timore, aut ficta promissione matrimonii, &c. decipitur, & inducitur ad copulam; & tunc est speciale peccatum ob injuriam, quam stuprator infert puella, & parentibus; unde tenetur in foro conscientie illam ducere in uxorem, aut juxta sui possibilitatem, & prudentis arbitrio dotare, uti esset virgo; ad quod non tenetur in foro conscientie, sed solum in foro externo, si ipsa libere consenserit precibus, sine vi, aut deceptione; imò probabile est, tunc esse simplicem fornicationem, propterea non

esse necessariò explicandam circumstantiis virginis ablate, seu amissæ; quia hoc mulier est libera, & volenti nulli sit injuria. Sanchez. de matrim. lib. 7. disp. 12. Clericatus cap. 68. Mendo in epit. ver. Luxuria 2000. det de pœnit. dis. 8. q. 2. q. 15. contra Grathum.

2144 Si stuprum remansit occultum, matrimonium æquè opulentum non dividit, stuprator non tenetur dotari nullum est damnum illatum.

2145 Clericatus cap. 68. ex Actum 30. loquendo de casibus, in quibus tor non tenetur dotare; ait, esse septem. 1. Si virgo non vivebat honeste, nec verecundia pudore. 2. Si puella patiatur se ab aliis carnaliter cognitam.

ADULTERIUM.

2146 **E**st inordinatus concubitus in persona conjugata; est contra naturam, & justitiam, ob injuriam conjugati est ejus corporis dominus. Unde conjugatam cognoscens duo adulterii mittit, in confessione exprimenda, injurias, & injustitias, unam propriam alterius conjugii illatam: v. n. 2177.

2147 Malitia adulterii contrahitur si maritus in adulterium uxoris consentit, quia injuria fit conjugi non absolute, sed derogato, sed ut subest statui matrimonii, quem habet jus in conjugem, & debet fides conjugis, cui juri, & injuriæ cedere, renunciare non potest: sicut [ut excipiat Cardenas] si judex laicus Clericum suum Tribunal trahat, etiam ipso consentiente, imò requirente, est excommunicatus, quia adhuc injuriam committit in Clerico, nam injuria non fit Clerico absolute derogato, ut persona Petri est, sed ut subest

Obiit, ob quem habet jus immunitatis, & debetur honor à laico, cui Clericus renunciare non potest; sic per adulationem uxoris injuria irrogatur marito etiam in adulterium: *v. in propoſit.*

113 Maritus, si dum uxorem cognoscit, cogitet, & se delectet, malitiam adulterii contrahit in confessione exprimitur: *v. num. 2049.*

114 Si sponsalibus initis, & matrimonio celebrato, sponsa rem habeat cum alio, nec in confessione aperire, se esse matrem committit; quia committit injuriam in quibusdam; unde contrahit specialem malitiam, quia in existimatione non censetur ille gravem injuriam. Negant etiam alii de sponsa.

115 Pena adulterii ex Jure Canonico separatio thori, *cap. Ex literis, de divor. l. amilſio juris ad petendum debitorum, de matrim. 2. Infamia, cap. l. q. 1. 4. Tertia, privatio dotis, cap. l. v. & Gloſſ. ibid. de donat. inter uxorem.*

116 Adultera autem non amittit dotem. 1. Si adulteravit de consensu mariti. 2. Si maritus occidit uxorem in adulterio deprehensam. 4. Si adulteravit filios ex primo marito. 5. Si agatur de bonis paraphernalibus. 6. Si solum copula, vel amplexus intercesserint. Clericali, *cap. 70. ex Antonello lib. 6. cap. 33. n. 5.*

INCESTUS

117 *Plura inordinatus concubitus cum consanguinea, vel affini.* Affinitas, si sit contra copula licita, nempe matrimoniali, se extendit quoque ad quartum gradum; si ex copula illicita, usque ad secundum. Incestus autem consistit in irreverentia, quæ sanguini, & conjunctioni irrogatur.

2153 Hac ratione Tamb. citans pro se Filiuc. Cajet. & alios graves Doctores, tenet, incestum cum consanguineis non differre specie ab incestu cum affinibus, nec incestus cum alterutris ex prædictis in primo gradu usque ad quartum, ita ut nec conjunctiones, nec gradus sint de necessitate in confessione explicandi, sed sufficiat dicere: *Commisi incestum*; quia malitia incestus consistit in irreverentia, quæ fit conjunctioni, major autem, & minor conjunctio non variant speciem.

2154 Probabilius dico, gradus consanguinitatis differre specie à gradibus affinitatis, & spiritualis, de quibus cum de matrim. & in eadem linea consanguinitatis primum gradum differre specie à reliquis tribus; quia hujusmodi incestus sunt contra diversas honestates; nam contra diversam honestatem est incestus cum matre, quam cum noverca, vel alia cognata cognitione legali, aut spirituali jure positivo imposita; honestas enim cum matre est jure natura. Pariter contra diversam honestatem est incestus cum cæteris tribus gradibus: hinc in his gradibus dispensant Pontifices, non in primo; ac proinde est in confessione explicanda qualitas conjunctionis, an cum consanguinea, vel affini; & in eadem linea consanguinitatis est explicandus primus gradus, non reliqui: *v. nu. 2186.* Matris hic cum pluribus.

2155 Qui post copulam incestuosam vult contrahere in gradu prohibito, debet pro dispensatione recurrere ad Sacram Pœnitentiam, uti supra *num. 157.* si tam copula, quam gradus sint occulti.

2156 At si gradus est publicus, copula vero occulta, debet prius petere à Dataria dispensationem gradus, & postea à Sacra Pœnitentia dispensationem impedimenti *etiam*

ex copula incestuosa occulta. Sanchez de *matrim. disp. 25, n. 11. § 12. Clericatus cap. 71. n. 10.*

2157 Copula cum filia Confessionis non est incestus, quia nulla inde conjunctio contrahitur, nec sacrilegium, quia nulla injuria Sacramento infertur: *vid. tom. 3, n. 601.*

RAPTUS

2158 *Est quo persona aliqua invita, vel resistens eius parentibus, aut illis, sub quorum cura est, abducitur per vim ad libidinem explendam, vel matrimonium contrahendum.*

Unde in raptu tria requiruntur. 1. Abductio personae raptae à domo sua, vel paterna, & in aliena detentio. 2. Requiritur vis; & sic contrahit etiam malitiam iniustitiae, alioquin erit fuga voluntaria. 3. Quod abductio sit causa explendae libidinis, vel ineundi matrimonium. Ex his sequitur. 1. Raptum à stupro differre; quia stuprum semper est cum virgine, raptus verò cum quacumque muliere; imò etiam cum adolescente, qui est peior. Tum quia raptus addit abductionem à domo. 2. Sequitur, quòd si fiat alia causa, v. gr. redigendi raptam in servitutem, non est raptus, sed plagium, quod est species furti.

2159 Plagium, est detentio hominis liberis in servitutem.

2160 Ad raptum non requiritur vis absoluta, de qua alibi, sed sufficit ea quae fit ex suasionibus, importunis precibus, ac blandimentis, aut fictis promissionibus. Clericatus cap. 69, ex Navar. Mendo *ver. Raptus num. 2.*

2161 Poenae contra raptorem ex Jure Canonico sunt. 1. Infamia; adeoque est irregularis, ut non possit Ordines suscipere, & beneficia. 2. Excommunicatio ipso jure, ex Trid. *sess. 24. de refor. c. 9.* quae non est refer-

vata. 3. Obligatio dotandi raptam, auctoritas sit Clericus, est depositio à beneficio exercitio Ordinis; quae tamen est pendenda sententiae. Clericatus *cit.*

Vide infra *de matr. ver. Raptus.*

SACRILEGIUM

2162 *Est peccatum luxuria, quo personae sacrae, qualis est persona vocata Deo dicata, vel locus sacer violatur.* ambae personae, quae peccant, sunt haec duplex sacrilegium in confessione commendum, ob duas injurias; & inter se numero distinctas: *n. 2146. & supra crim. legio à n. 550. ad 562.*

PECCATUM CONTRA NATURAM

2163 *Est illud, quo fit seminum pugnantibus instinctu.* Juxta horum modorum diversitatem sunt species peccati contra naturam, scilicet mollities, seu pollutio, inordinata cohabitatio, sodomia, & bestialitas.

POLLUTIO

2164 *Est voluntaria seminis effusio.* Est ab intrinseco contraria, opponitur generationi: *v. num. 2120.* Et ex ipsis Ethnicis, Martialis *lib. 3. c. 42.* sic Pontificum se pollutentem dicitur: *Hoc nihil esse putas? Scelus est non sed ingens,*

Quantum vix animo conceptus est. Ipsam crede tibi naturam dicere verum. Istud quod digitis Pontice perdis, perdis. Vide prop. 49. ab Innoc. XI. de immo. n. 239. 2174.

2165 Si in pollutione conjugata, & junctam, voto castitatis ligatum, & cogitet, debet circumstantiam cogitare

INORDINATUS CONCU-
BITUS

2170 **C**onstitit in modo non ordinario, si-
ve in copula licita, siue illicita; po-
test esse mortalis, si fiat cum periculo impe-
diendi prolem; sin minus, erit venialis; imò
si adsit sufficiens necessitas absque periculo,
nullum erit peccatum in copula licita; quia
procuratur jus proprium modo possibile.

S O D O M I A

2171 **P**erfecta, & proprie dicta, est actus
libidinosus consumatus inter ma-
sculos, in vase non naturali. Unde ad sodo-
miam perfectam requiritur copula, & quòd
peccetur contra sexum, & debitum instru-
mentum. Hinc copula masculi cum femina
inter vas indebitum, & femine cum femi-
na cum effusione seminis, est sodomia, sed
imperfecta, & impropria; quia in prima non
habetur identitas sexus; in secunda habetur
identitas, sed non habetur vas indebitum,
nec inter feminas dari potest copula proprie
dicta.

2172 Diuna, Mastrius, & alii tenent, com-
plexum duorum masculorum, quorum unus
supercubet supra alium, sicut supra mulie-
rem, etiam cum affectu ad indebitum sexum,
& cum effusione seminis, non esse sodo-
miam, sed simplicem molliem, cum coopera-
tione alterius masculi, & quòd sufficiat in
confessione dicere: *Pollutus sum tactibus im-
pudicis alterius hominis, & illum pollui fa-
ciens.* Mendo *ver. Luxuriam.* 18. quia cir-
cumstantia incumbendi non mutat speciem.

2173 Pariter simplicem molliem esse di-
cunt, si quis se polluat inter coxendices, bra-
chia, seu alias partes feminae, quæ non sint
vas præposterum, & sufficere, si dicat: *Pollu-
tus sum tactibus impudicis mulieris.*

2174 In pollutione cum alio exprimi de-
bet status illius. Et in sodomia, an sit cum

Rr 3 masculo,

malesculo, vel muliere patrata; quia leditur diversa honestas.

2175 In nostra Diocesi Panormitana sodomia est reservata; ad quod non requiritur frequentia, sed sufficit, si semel committatur; quia in reservatione non solum dicitur: *Nefandum sodomia scelus exercentes*, sed etiam *semel committentes*.

2176 Requiritur autem, ut actus sit consummatus inter masculos cum effusione seminis intra vas præposterum; quia nomine sodomia reservata venit sodomia perfecta, non imperfecta, unde non venit sodomia facta inter feminas, aut viri cum femina.

2177 Sodomia impuberis, si seminet intra vas, est reservata; quia est perfecta sodomia; nec tunc reservationi obstat impubertas; quia malitia supplet ætatem: *v. n. 1979*.

2178 Probabilius mihi est, quod patiens comprehendatur sub reservatione; nisi sit impubes: 1. quia est complex ejusdem delicti sodomia perfecta; nec dicitur præcisè sodomiam pati, sed etiam committere, quia tam agens, quam patiens vicuntur ad commissionem sodomia concurrere.

2. Quia circumstantia agentis non mutat speciem, sed solum aggravat intra eandem speciem; unde circumstantia agentis, aut patientis, non sunt ex necessitate exprimenda. Ita probabiliter Diana pluribus in locis, maxime *par. 11. tract. 1. res. 11. §. 11. 3. resp. 4.* cum pluribus; quia uterque contra naturam peccat, & uterque alterius peccato cooperatur. Et quamvis agens se polluat, patiens ejus pollutioni cooperatur. Et se tamen explicandas, tenent *Leander de panit. disp. 8. §. 3. quest. 6.* Quia agens se polluit, non sic patiens. Certum tamen est, quod si patiens polluitur, tenetur hanc circumstantiam fateri, tam ipse patiens, quam

agens, qui est ejus cooperato tractatione, & aliis, quod sub reservatione sodomia venit patiens, nisi exprimat, sed debet agens; quia reservatio est odiosa, debet restringi ad sodomiam, que ex communi omnium consensu est perfecta, que est ex parte agentis, non patientis; licet probabilius sit, quod patiens sit perfecti sodomita, id tamen non concedendum est. Tum quia jura magis puniunt agentem quam patientem.

2180 Copula sodomitica non patitur, quia affinitas solum oritur ex copula naturali.

2181 Si verò copula sodomitica sit in conjunctis, debet explicari circumstantia incestus, dicendo *commisi incestum sodomiticum*; quia major irreverentia fit conjuncti per copulam innaturalem, quam per naturalem; similiter si sit uxoratus, contra speciem adulterii, &c. An autem debeat primere qualitatem conjunctionis, conjugunitatis scilicet, vel affinitatis, & gratia v. gr. cum fratre, nepote, &c. Respondetur *in n. 2153. §. 2154.*

BESTIALITAS

2182 **E**st coitus hominis cum bestia, quod est gravissimum peccatum contra omnes luxurie species; quia non servat identitatem speciei. Non sunt ex necessitate replicanda species animalium, nec an sit vir aut femina, quia est differentia tantum materialis in genere entis, non in genere moris.

2183 Ad hanc speciem reducitur coitus cum demone succubo, vel incubo; quia coitus à demone assumptum, non est vere coitus humanum; debet autem in confessione exprimi, quia ei superadditur malitia contra

Religionem, cum sit commercium cum dæmone Dei & nostro inimico. Debet tamen expiari, an dæmon fuerit sub specie feminæ conjugati, aut voto castitatis ligati; quam tunc peccatum contrahit illam speciem malitiæ, ob affectum ad talem personam.

2184 Copulam cum femina mortua non esse peccatum fornicationis, nec bestialitatis, sed simplicis mollitiæ, tenet Diana *pr. 9. r. 9. ref. 1.* cum Tamb. quia fornicatio, & bestialitas est actio viventis cum vivente, unde solum est pollutio cum inanimato instrumentum, uti esset cum statua: inanimatum autem instrumentum, quo quis se poluit, non facit mutationem speciei; adeoque hinc circumstantiam non esse ex necessitate spectandam, sed sufficere, si dicat: *Mollitiam.*

2185 Dico tamen, quod si talis non sistat in solo copula cum mortua, sed ulterius dirigitur, & cogitationem ad mulierem vivam, ut erat viva (quod est verisimilius) contrahit eam speciem malitiæ inter quam objectum habet in se, nempe adulterium, incestus, &c. uti de pollutione dictum est.

2186 Mollities, sodomia, & bestialitas sunt malitias specie distinctas; quia peccata non distinguuntur specie præcisè per oppositiones ad diversas virtutes, sed etiam per oppositiones ad diversas honestates ejusdem virtutis: sic contra quamlibet virtutem sunt duo peccata specie diversa, unum per defectum, alterum per defectum, ut prodigalitas & avantia contra liberalitatem; mollitiam, sodomia, & bestialitas nature opponuntur, sed per dissonantias diversas, & contra honestates diversas: quis enim non videt diversam dissonantiam inclinationem, & dissonantiam naturalem esse in bestiali copulatione, quam in sodomitico, & diversam

in hoc, quam in simplici mollitiæ? ac propterea distinguuntur specie non solum in genere entis, sed etiam in genere moris: *vid. in proposit. 24. ab Alex. VII. damn.*

2187 Prædictis speciebus addi solet

IMPUDICITIA,

Quæ consistit in tactibus, aspectibus impudicis, verbis obscænis, cogitationibus, & similibus.

2188 Tactus impudici sunt illi, qui de se ordinantur ad Venerem: hujusmodi sunt oscula, tactus mammillarum, & partium inhonestarum, qui de se sunt dispositiones ad Venerem, ac proinde sunt peccata mortalia, & contrahunt eandem speciem malitiæ, quam habet actus veneris, ad quem de se ordinantur, in confessione explicandam, nempe incestus, adulterii, &c. licet actus perfectus non sequatur: *n. 2274. vid. proposit. 40. ab Alex. VII. damn.*

2189 Tactus autem, & aspectus de se impudici à peccato excusantur, si fiant ex necessitate; v. gr. medendi, aut aliqua honesta causa, puta mundandi, &c. licet exinde sequatur delectatio sensualis venerea, aut pollutio; dummodo non adsit consensus voluntatis, nec sit intenta in tactibus, licet prævisa; quia necessitate, aut honesta causa existente, delectatio illa sensus, & pollutio, quæ sequitur, est effectus naturalis, & per accidens; homini autem prosequenti suum jus non imputatur effectus per accidens, & præter intentionem secutus. *Busemb. tr. 4. cap. 2. dub. 1. n. 5. § 6.* Si verò quis expertus sit, se sæpius cecidisse in expressum consensum mortalem, non obstante necessitate, & honesta causa, debet se à tali causa abstinere. Idem dico de confessario, qui audiendo peccata turpia in confessione experitur motus venereos sensus, hic non tenetur à confessione abstinere, nisi ad sit

peri-

periculum consensus: quod colligitur, si sepius expertus sit consensisse: *v. n. 2166.*

2190 Non est eadem ratio de aspectibus, & tactibus, quia tactus proxime causant commotionem spirituum vitalium, non sic aspectus; unde solum aspectus partium inhonestarum sunt de se impudici, ac proinde aspectus mamillarum, curiositatis causa, sunt veniales, nisi adit periculum delectationis venereæ.

2191 Aspicere congressum animalium, & maxime viri cum femina, aut illud studiosè sentire, vel voluntariè cogitare, est mortale ob periculum proximum delectationis venereæ. Secus si ex abrupto, & casu repentino. *Mastrius disp. 11. n. 134. Clericatus c. 73. n. 18. Idem dic de aspectu studioso mamillarum nudarum.*

2192 Eadem ratione mortale est perfrire pudenda brutorum, non solum ex fine venereo se complacendi, sed etiam solius curiositatis causa videndi semen. *Dian. p. 9. tr. 8. ref. 31.*

2193 Aspectus mulieris pulchræ cum sola complacentia de ejus pulchritudine non est de se peccatum, nisi ad malum finem ordinetur. *Cajet. 101. opusc. 14. q. 5. quia pulchritudo est domum naturale Dei, nisi adit periculum delectationis venereæ, propter quod non debet homo in hujusmodi aspectibus diu immorari: n. 2274.*

2194 Verba turpia, & lectio turpium curiositatis, aut diversionis causa, sunt venialia, si non adit præfatum periculum, aut scandalum aliorum; à mortali autem non excuso, si non fiant per transitum, sed quis per longum tempus in iis immoretur, quia tunc regulariter adit periculum delectationis venereæ, & scandalum aliorum.

OSCULA.

2195 Oscula considerari possunt ratione modi, vel ratione finis. Eadem

respectivè dic de tactibus, & amplius

Ratione modi oscula alia sunt superficialia, & instantanea, alia pressa, & momentanea. 2196 Ex parte finis sunt quadrupliciter venereæ. 1. Sunt oscula data in signum affectionis, aut urbanitatis causa: hujusmodi esse solent oscula superficialia, & instantanea.

2. Sunt oscula ob delectationem veneream. Delectatio venereæ est, quæ procedit ex motu substantiæ feminis, vel ex partu dinatis ad illud.

3. Sunt oscula ob delectationem sensibilem. 4. Sunt oscula ob delectationem sensibilem. Et quamvis difficile sit, delectationem sensibilem, & sensibilem distinguere, tibi reddam, si attendas.

2197 Delectatio sensibilibus est illa, quæ confurgit, & sentitur in carne ex commotione spirituum generationi inferventium circa partes libidinosas: Delectatio sensibilibus est illa, quæ in ipso osculo relinquitur, que percipitur ex tactu objecti mollioris, & sensui tactus, præscindendo ab delectatione venereæ, & sensibili, & copulæ. Ubi (ut vides) delectatio sensibilibus supponit, & subsequitur commotionem spirituum, delectatio verò sensibilibus ab ipso osculo scindit; quod si commotio spirituum ab ipso osculo scindit, delectatio sensibilibus, quæ in osculo relinquitur, præcedit ut causa.

2198 Hinc fit, quod delectatio sensibilibus ex osculo, inter solutos, est venereæ, & instantanea; quia delectatio sensibilibus, quæ confurgit, & sentitur in carne ex commotione spirituum generationis inferventium, procedit ex natura sua est ordinata ad copulam, & motum feminis.

2199 Non obstat, quod ait Galenus *14. de usu partium cap. 9. & 10. Venereæ delectatio sola est, quæ ex motu substantiæ feminis*

Quia ibi loquitur de delectatione consummata, quæ oritur ex effectu commotivo, qui est venus. At non inde sequitur, quod delectatio sensualis, quæ ex commotione in carne confurgit, non sit fornicatione venerea; nam est causa apta nata motu in sensibus, actio autem in genere moris habet pro objecto effectum, & ab eo formaliter determinatur, ut constat exemplo actionum, quæ per se sunt, infra *ver. Qui restitueret* *monetur.*

Ad eoque Doctores communiter delectationem veneream esse illicitam, quæ percipitur ex motu seminis, vel ex parte ordinatis ad illum, puta ex commotione pendendorum; sive hæc habeatur in oculis, tactibus, amplexibus, sive ex coactione copulæ, &c. Verricelli *tr. 4. q. 19. cap. 4. tr. 4. ref. 136.* Filliuc. Villal. & alii apud ipsos.

DIFFICULTAS

1101. Sicut solum remanere posset de osculo, ob delectationem sensibilem, que in ipso osculo residet. Et quamvis sint plures scripturæ, hujusmodi oscula delectatione venialia; secluso periculo ulterius consentis, & pollutionis: modò est tenendum esse mortalia; quia opposita propositionem damnavit Alex. VII. in *cap. 40.*

1102. Non dicas, Alexandrum nomine delectationis sensibilis, intellexisse sensualem. Quia est voluntariè dictum; quoniam etiam ante damnationem Doctores semper delectationem sensualem à sensibili distinguunt, ut videre est apud DD. *nu. 2200.*

1103. Quia Pontifex aliquid novi, & quod doctores docebant, damnavit: Non est autem novum, sed indubitatum semper fuit, delectationem sensualem voluntariam inter fornicationem esse mortalem. Verricelli *cit. n. 3.* Et in *Præf. Exam. Ecclesiast. Tom. 1.*

delectatione venerea non dari parvitatem materia, modo dicemus. Ratio verò intrinseca est quæ sequitur.

2203. Dico 1. oscula pressa inter personas solutas ejusdem, & maxime diversi sexus, sunt peccata mortalia. Verricelli *cit. Filliuc. tom. 2. tract. 30. cap. 9. num. 179.* Lessius, & Salas apud ipsum.

Ratio est, quia ex osculo presso naturaliter oritur delectatio naturalis sensibilis, quæ est formaliter, & intrinsecè venerea. Suadetur: Ex contactu enim presso oris ad os naturaliter oritur delectatio sensibilis, quæ ex natura sua est provocativa, & excitativa spirituum partium libidinosarum generationi inservientium, ex qua commotione naturaliter confurgit delectatio sensualis, de *n. 2197.* per se, & ex natura sua proximè, & immediate ordinata ad motum seminis; igitur delectatio illa sensibilis, quæ ex osculo presso oritur, est intrinsecè venerea, utpotè per se, & natura sua ordinata ad motum seminis, licet non tam proximè, & immediate, uti delectatio sensualis; causa namque per se causæ, est per se causa causati; quod sufficit, ut in genere moris formaliter, & intrinsecè ab illo specificetur.

Unde D. August. *lib. 14. de Civit. Dei. c. 16.* inquit: *Cum sint multarum rerum libidines, tamen cum libido dicitur, nec cujus rei libido sit additur, non fere solet animo occurrere, nisi illa, qua obscena partes corporis excitantur: vide n. 2210.*

Ex quo fit, quod hæc propositio: *Oscula pressa exercita inter solutos ejusdem, & maxime diversi sexus, sine malo sine sunt licita*, sit falsa, & erronea; quia aliàs esset vera hæc propositio: *Oscula exercita inter solutos ejusdem, & maxime diversi sexus, cum delectatione sensuali sunt licita*; quia hæc virtualiter continetur in priori.

Ss

Proba-

2204 Probatum à fortiori: Tactus namque pressus mamillarum secundum communem, & indubitam sententiam Vericelli *cit. n. 12.* est venereus, & mortalis, ita ut in jure, *cap. 1. §. 1.* Quibus modis fœdum amittatur; Vassallus tangens mamillas domine privetur feudo; & non alia ratione, nisi relata; quæ validius procedit in osculis pressis, cum sint tactus magis proportionati sensui, & affectivi carnis.

2205 Hinc de osculis pressis mentionem facit Ovidius *epist. 2.* *Oscula per longas jungere pressa moras;* eaque esse naturaliter cum delectatione, & suavitate conjuncta, ait Juvenalis *satyra 6.* *Ac mollia semper oscula delectent.* Unde Donatus in illud Terentianum: *O Thais mea;* ea vocat suavia, & libidinosa, his verbis: *Tria esse osculandi genera, osculum scilicet, basium, & suavius; oscula officiorum sunt; basia pudicorum affectuum; suavia libidinum, vel amorum.*

Sicque, quæ urbanitatis causa dantur, ut quæ more patriæ, dicuntur *pura Oscula.* Quæ ob pudicum affectum, ut inter parentes intimos, *Basia.* Quæ ob delectationem sensibilem, *Suavia.*

2206 Insuper gratis dato, quod delectatio sensibilis non sit intrinsecè venerea, & libidinosa; negari in praxi non potest; quoniam talis sit extrinsecè ratione periculi proximi; nam in praxi regulariter, & ordinariè est cum commotione spirituum partium pendendum, & inde cum delectatione sensuali conjuncta.

2207 Unde Plutarchus *de amor.* inquit: *Formosos intueri jucundissimum esse; tangere autem nos sine periculo licere.* Climacus *gradus 15.* *Ex solo tactu corpus coingunatur, nihil quippe sensu isto gravius, nihil periculosius,* & S. Basilius *lib. de virg.* *Sicut tacto igne, subita bulla, & ulcera nascuntur, sic bulla in*

corde, & inflammationes è corda perantur. Idem ibid. *Formosarum osculatio oportet, non secus, quam animalium venatorum morsus; diffunditur enim ex osculo per omne corpus.* Et S. Theodorus Studita mulierum tactus cavendos *ait: Attrellavit quis nolens molierem, & census libidine, scelus contraxit.*

2208 Non dicas, 1. oscula pressa posse à delectatione sensuali, ut in peccato maxime frigida; adeoque in illa delectationem sensibilem non esse veneream & mortalia.

Quia maxime frigidus, quamvis liber à commotione extrinsecè carnis, non ratur à commotione intrinsecè carnis, & tentie appetitus sensitivi interni; nam ratur, inquam, à bullis in corde, de qua Basilius.

Et oppositum est casus metaphisici & theoretici; minime physici, ac practici. Quem si tu practice experiaris, gratulor agas; sed tua praxis quam non crederis hi inservire pro doctrina non potest, nisi singularis, & per accidens; quoniam certum est de regulariter contingentibus mandum.

2209 Non dicas, 2. te esse eximie beatum, assiduis macerationibus extenuatum, atque in vita contemplativa perfectum.

Quia præsumptuosum potius te ducit, uti talem, te reprehendit Hier. in *Regum nach. Ne in prateria castitate confidat Sampson fortior, nec Davide sanctior, Salomone potes esse sapientior, Memerito per, quod Paradisi colonum de posside, si mulier ejeceris.* Et Augustin. in *lib. de Salaritate Clericorum: Experto crede, si loquor coram Deo, non mentior: Cedra, si ni, Duces gregum sub hac peste ceciderunt, de quorum casu non magis suspicabatur.*

2210 Dicitur sunt vera, etiam si quis in osculo copulam, nec ulteriorem consensum; nec habere pro fine delectationem sensualem; quia talis protestatio est contraria delectationi sensibilibus, & naturaliter separabilis ab osculo presso, & naturaliter ad medium ad commotionem spirituum, & delectationem sensualem, ut constat *in n. 2203.*

2211 Quia ratione, ex communi doctrina pollutione, vel copula, non sunt necesse exprimenda oscula, & tactus præcedunt, quia ex natura sua ordinantur tantum in, & media ad illum. Ex jure autem, protestatio contraria facta nihil operatur, potest talis protestatio, & exclusio finis delectationis, & color ad osculandum sub levitate peccatum, & simplices delectationes.

2212 Et eadem ratione, nemo dicit, non denunciandum Confessarium mulierem in confessione deosculantem, quamvis dicat de se, ut abique malo fine; non nisi quia habet non honesta, quatenus osculum inter periculosa soluta diversis sexus est malum, & inhonestum.

2213 Ex his colliges, osculum pressum, de quo *in n. 2203*, non esse indifferens, sed indifferens esse osculum in genere, & in communi ad superficiale, & pressum.

2214 Osculum namque superficiale, & abstanteum, potest esse licitum, ut modo ostendit, & solam erit malum extrinsecè ob intentionem operantis, si fiat non ex fine honesto, sed vel ob delectationem sensualem carnalem; vel ratione periculi delectationis sensualis, & consensus venerci, quæ quæ sepe experitur.

2215 Opponens 1, paritatem de aliis sensibus, qui licite delectationem percipiunt ex propriis objectis, quæ attingunt, ut auris de tonu, nalis de odore.

Resp. disparitatem esse; quia alii sensus ex propriorum objectorum attingentia percipiunt delectationem non prohibitam; oscula vero pressa, & tactus hujusmodi pressi sunt per se nata causare commotionem spirituum, & delectationem sensualem jure divino prohibitam. Unde paritas solum tenet quoad oscula superficialia ex honesta causa [de quibus modo] quæ qui dem sunt licita. Imò si delectatio ex propriis objectis aliorum sensuum sit talis, & talibus adminiculata circumstantiis, ut per se, attenta qualitate personæ, sit nata causare in ea commotionem eorumdem spirituum, & delectationem sensualem veneream, erit pariter peccaminosa, ut *in n. 2169.*

2216 Opponens 2, consuetudinem primitivæ Ecclesiæ in danda pace ante Communionem, de qua Apost. ad Rom. 16. & alibi: *Salutate invicem in osculo sancto.* Resp. consuetudinem primitivæ Ecclesiæ fuisse de osculo in danda pace, sed de osculo modesto, & sancto, quod ore clauso, superficialiter, & instantaneè dabatur, in signum internæ charitatis, & pacis; de quo Cyrillus Alexandr. *lib. 1. Glaphyr. pag. 169.* ait: *Osculum est symbolum perspicuum, eminentique nota benevolentie, & charitatis: minime de osculo presso, & moroso, quo voluptas hauritur.*

2217. Hinc S. Clemens Alexandr. *lib. 7. pedagog. cap. 11.* inquit: *Ore modesto, & clauso benevolentiam animi ostendamus. Est autem quoque osculum incestum, veneno plenum, sanctitatem simulans. An nescitis, quod etiam phalangia, si ore tantum tangant, graves dolores hominibus afferant?*

2218 Insuper consuetudo non erat, ut viri

mulieres deoscularentur; sed [ait] S. Clemens Roma, lib. 2. *const. c. 57.* Ut viri viros, & feminae feminas, cum ad Eucharistiam accederent, osculentur. Imò mulieres non agebant in Ecclesiis promiscuè cum viris, sed separatim. Quia tamen, hac non obstante cautela, hominum malitia, fraudem aliquando contingere compertum est, osculum oris mutatum est in osculum sacræ tabellæ. Ità Eminentiss. Baronius ad annum 45. v. num. 2221.

2219 Oppones 3. praxim osculorum ex consuetudine patriæ, quæ viget in Galliis.

Resp. praxim allatam solum posse habere vim in locis, ubi talis adest consuetudo; minime in aliis regionibus, ut in nostris.

2220 Insuper in locis illis consuetudo est de osculis modestis, ore clauso, superficialibus, & instantaneis, ex honesta causa, ex causa, inquam, urbanitatis, ac in signum puri affectus. & amicitia: Amicitia enim à Phil. 8. Eth. describitur: *Mutua, & manifesta inter aliquos benevolentia, honestatis causa.* Et ideo sunt licita.

2221 Non est autem ibi consuetudo de osculis pressis, morosis, & studiosis, voluptatis causa; aut in quibus voluptas captetur. Ex quo fit, ut in Galliis, si quis det mulieri osculum pressum, & studiosum, homicidia sequantur, & ira: *Quis est* [ait] August. in Psalm. 30. *qui non irascatur, videns fratres insidiantes fratribus, fidem non reservantes osculo, quod insigunt sacramentis Dei: Et in lib. de amicitia cap. 6. tom. 4. Ipsum osculum tanta turpitudine fuerant, ut sic osculari nihil aliud sit, quam adulterari.*

DE OSCULIS, AMPLEXIBUS

Tactibus, verbis turpibus, & similibus extra Matrimonium.

2222 Pater Busembaum. *trakt. 4. dub. 1. hæc habet.*

Oscula, amplexus, compressiones, & similia non obscena, si fiant tantum aut moris patrii, aut amoris honesti, voluntaria augenda causa, etiamsi delectatione suboriatur (modo in ea non cogitur) non sunt peccata. Lessl. Filluc. l. 171.

Si verò ista fiant ex aliqua venialitate, joco, curiositate, levitate, petulantia, modo non cum delectatione veneri, causa; & si præter intentionem suboriatur repulsa, ac tunc abstinendo ab illis culpam non excedunt. Vide Fill, l. c. Sanchi. l. c. Diana par. 4. tract. 4. r. c. contrarium tamen est tutius. Vide Lessl. c. 1. d. 12. n. 8.

2223 *Aspectus verò, & subinde curiosus tamen propter periculum ad amplexus, ex petulantia, vel curiositate, inhonestarum, alterius corporis, ejusdem sexus, cura affectum, & periculum committere, excusari posse à mortalitate, modo simul aliqui inveniunt, vel lacrimæ, Laym. l. 3. sect. 4. ex Sanchi. l. 5. mer. d. 13. & num. 27. & 28. Trulli. d. c. 12. n. 13.*

Verba turpia, lectio obscenorum, comediarum turpium, cantiones inde gestus, littera, & dona amatoria, si fiant, ex curiositate, vel vano solatio, non mortalia; secus tamen, si fiant, vel cum honesto, sive venereo, vel cum periculo spiritualis sui, vel aliorum. Sanchez d. 4. Filluc. t. 30. cap. 10. q. 3.

2224 Joannes la Crux in 6. *præcepto cl. 1. de osculis, & tactibus, ait: Ex istis sunt peccata, cum licite fiant sine libidine.*

non patriæ, aut ob aliam necessitatem, etsi in
 concupiscitur aliqua sensualis delectatio, dum
 non appetitur, sed permittitur, nec adfit pe-
 riculum consentiendum in eam. Ita Victor &
 communiter, cum D. Thom. art. 4. Quia
 illa causa est licita, & aliis talis delectatio
 non acceptata venit præter intentionem. Si-
 ne ut tenentur viri spirituales abstinere se
 à concupis spiritualibus cum feminis ho-
 mibus, et si patiuntur aliquas titillationes in-
 necessarias. Ita Med. in sum. 9. 18.

1115 Verticelli tract. 4. quest. 20. n. 18.
 dico sexto, tangens, aut osculans ex
 benevolentia, aut ex more patriæ mulie-
 rem, vel juvenem, si sensibilibus delectetur,
 non tamen delectationem non intendat æquo
 præcipue, tunc ea delectatio non est vene-
 rea, nisi voluntarius peccat, vel saltem venia-
 biliter utamur. Sylvest. ver. Delectatio, n. 7.
 Rodilla ver. Cogitatio morosa, n. 4. Lessius
 de sup. 3. n. 56. Comitatus lib. 5. quest.
 11. 4. Rebellus p. 2. lib. 3. quest. 19. sect.
 1. 1. Similiter. Filliucius tract. 30. num.
 1. 2. quest. 74. tract. 13. disput.
 1. 2. n. 131. Quis docent excusari à mor-
 tuis, quomodo sentiantur turpis pudendorum
 mortuis, dummodo deliberate in eam non
 consentiantur.

1116 Omnino tamen quoad oscula, am-
 plexus, & similia extra matrimonium
 servanda, & tenenda volo dicta à n. 2195.
 ad 2211.

QUÆRES I.

1117 Quid dicendum de sponsis de futuro?
 Dico 1. oscula, & amplexus superficialia,
 & urbana causa, seu in signum
 benevolentia, & sinceri affectus, sunt licita
 inter sponsos de futuro. Mastrius dis. 11. 9.
 art. 3. n. 139. ad 142. Cardenas in crisi
 de castitate cap. 16. n. 205. pag.

576. Gobat. to. 1. tr. 10. num. 671. Allozza
 ver. Luxuria n. 5.

Ratio est, quia talia oscula non sunt mala
 ex objecto, nempe ex genere suo, & in ratio-
 ne osculi; aliis inter parentes, & filios, &
 inter alios more patriæ essent mala: v. num.
 2213.

Non ex fine, quia finis est honestus, nem-
 pe sincerus amor, & urbanitas, quæ sunt vir-
 tutes morales, minime voluptas captanda:
 v. n. 2220.

Non ratione periculi proximi; quia hoc
 solum habetur in osculis pressis, ex quibus
 regulariter oritur commotio spirituum car-
 naliū, & delectatio venerea: & compla-
 centia, quæ ex recensitis pudicis osculis ex
 honesto motivo factis oritur, non est com-
 placentia carnalis, sed spiritualis, & moralis,
 ita ut [adverit Mastrius] Potius sit voluptas,
 & gaudium mentis, quam affectio sensitivi
 appetitus.

2228 Et in praxi oscula, & amplexus facta
 in signū sinceri affectus, aut urbanitatis cau-
 sa, regulariter separata experimur à commo-
 tione spirituum carnaliū, & delectatione
 venerea; id inquam, frequenter experimur.
 1. In osculis more patriæ, aut à parentibus
 factis. 2. Inter conjugatos ipsos, quando u-
 nus debet ab alio discedere aut ad alterum
 regreditur; imò etiam dum simul cohabitant,
 sæpe alter alterum deosculatur absque ulla
 commotione spirituum carnaliū, & delecta-
 tione venerea, in solum signum sinceræ
 benevolentia, aut in solum signum sinceræ
 & propinquitate inter ipsos orta, utpote
 factos unam carnem; quæ propinquitas est
 tanta, ut ex Genesis 2. vir relinquat patrem
 suū, & matrem suam, & adhæreat uxori suæ.

2229 Sic ab osculis inter sponsos in si-
 gnum sinceri affectus, aut urbanitatis causa
 factis, facillimè separari potest omnis commo-
 tio

tio carnalis, & delectatio venerea; per hoc enim, quòd sponsus consideret proximam propinquitatem, & proximè se futurum unam carnem cum sponsa, faciliter potest osculis uti ex solo prefato sine honesto; eò maxime, quia licet copula inter ipsos futura sit venus, propinquitas, quæ ex illa oritur, est honesta, & naturalis.

Quòd si aliquis sponsus sit ita fragilis, ut in huiusmodi osculis ex sine honesto factis experiatur, se sæpè cadere in delectationem carnalem, & venerem, hic utique se abstinere debet ab illis; quia in eo ratione suæ particularis conditionis est periculum proximum; sed hic casus est per accidens, ac proinde resolutioni non officit; nec pro sponso ita fragili sunt damnandi peccato timorati, qui tale periculum in osculis non experiuntur, & lineam sinceri affectus, atque honesti motivi minimè transcendunt.

2230 Dico 11. oscula, amplexus libidinosa, seu ob delectationem venerem inter sponfos de futuro, sunt mortalia. Verricelli *tr. 4. q. 23.* Fernandez, Anglès, Rebellus, & alii plures apud ipsum.

2231 Contra Cajet. & alios, qui volunt esse venialia. Ita etiam Joan. la Crux *in 6. p. ac. art. 1. n. 4.* in verbis: *Imò Oscula, & amplexus libidinosi sine periculo pollutionis sunt licita sponso de futuro, eò quòd sponsus habet quoddam jus, licet inchoatum, & imperfectum, ad corpus sponsæ, quod ad ista licentiam prabet. Et ista sunt velut principium promissarum nuptiarum.* Ita communiter, & maxime Cajet. 2. 2. q. 154. ar. 4. Med. Nav. c. 14. 18. & *cap. 16. n. 12.* Ledesm. *cap. 3. de matrim.*

2232 Ratio sicma nostræ sententiæ fundatur p̄mò in regulâ generali, qua quævis delectatio venerea voluntaria excludit à Regno Dei, teste Apostol. ad Ephel. 5. *Omnis*

fornicator, aut immundus, non hereditatatem in Regno Christi, & Dei. Unde dicitur: Omnem immunditiam Appropinquat, ut includeret omnia ad vitam pertinentia. Ita Verricelli.

2233 Status sponsalium, seu inchoatio matrimonii, per sponsalia de futuro, eximit à dicta regula; quia adhuc non soluti.

2234 Nec dat jus inchoatum ad sponsam, ut constat generaliter in casibus; inchoatio namque contracta non dat ad usum rei, nisi quousque fuerit factus: tunc quidem solum transfertur minimum rei, & qui non iam est dominus non potest ea imperfectè uti, cum sit aliena, licet sibi promissa. Ita Verricelli, Rebello,

2235 Insuper (ut bene arguit Verricelli) si inchoatio matrimonii cohonestat venerea Sponsis, cohonestaret etiam venereos pudendorum, & delectatio futura copula inter ipsos; quod contra ter negatur; quia tactus impudici inchoatio copula, & quia delectatio summa lae commovet spiritus generationis impures, & inde est quædam copula venerea quod etiam verificatur de osculis venereis quia etiam ex illis copula inchoatur, & illa per se commovet spiritus generationis inservientes.

2236 Secundò fundatur in alia regula: *Cui non est licitum finis, non sunt licita media.* Cum igitur præmissa oscula, & amplexus sint per se media ad copulam, quæ non licita, sed mortalis sponsis; ita nec sunt licita, sed mortalia eisdem: *tr. 4. q. 23. & 2178.*

2237 Dico 3. Oscula, & amplexus delectationem naturalem, & sensibiles quæ ex ipso osculo oritur, & generantur

& amplexus pressa, sunt mortalia de futuro. Rodriguez in *sum. tom. 3. num. 1.* & Fernandez *part. 4. c. 2. §. 4. & p. 1. n. 11.* contra Tamb. *tom. 1. lib. 7. §. 5. num. 61.* Dianam *p. 2. tr. 17. ref. 6.* Sanchez, Sanchez, & alii, qui putaverunt esse peccatum.
 Rationes sunt eadem de *num. 2203.* ad *num. 2130.* Qui enim ponit causam per se vitia venerei cum prævisione illius, vitia venerei vitium venereum procurare dicitur. Sed alium venereum nullum dare jus habet. Probatur *à n. 2233.*
 Dico 4. Dormitio sponzorum de eodem lecto, imò & eorum cohabitatio, & pernoctatio, est mortalis ratione proximi. Sequitur ex dictis. Hinc S. Gregorius Epist. 62. ad Pomponium ait: *Concubitus ipse complexus, ipsa concubatio, & osculatio, & conjacientiam duorum, & seditio dormitio, quantum de dormitio constat?*
 In Diocesi Neapolitana reservatur parentibus permittentes his verbis: *post se post contracta sponsalia, & in matrimonium legitime celebratum, carnaliter se copulam habentes: Nec non per se, per aliquos, affines omnes, ac sine intermissione carnalem copulam, vel sponsalia, & pernoctationem, & pernoctationem pernoctationem.*

QUÆRES II.

Quid dicendum de conjugibus?
 R. Respondo, oscula, & amplexus pressa, & venerea, atque tactus impudicos intra conjugios, extra actum conjugii, non esse mortalia, si non sit periculum pollutionis. Idque ratione status conjugii, qui tunc per ad finem, nempe copulam. Esse

tamen venialia, in quantum sunt ob solam delectationem exercita. Ob rationem de *num. 2280.*

QUÆRES III.

2240 An in delectatione venerea deliberata detur parvitas materia?

R. Respondo non dari. Castropal. *tom. 1. tr. 2. dis. 2. punct. 10. nu. 4.* Diana *p. 5. tr. 5. ref. 5.* & Doctores communiter, qui oppositam sententiam improbabilem vocare solent. Et quidem eam damnavit Clemens VIII. in Officio S. Inquis. ut referunt *cit.* Auctores.

2241 Firma ratio intrinseca est, quam adducit, & refert Verricelli *tr. 4. qu. 16. num. 17.* Ut sequitur,

Hanc delectationem veneream, quantumvis levem, esse inchoatam pollutionem, ostenditur ex Galeno *lib. 14. de usu partium cap. 9.* & 10. dicente, *delectationem veneream fieri ex motu humoris serosi, qui est substantia, & materia seminis, cum per venas, & arterias spermaticas, per modum hederae protensas, à venibus, ad vasa pudenda descendere incipit, & per commotionem spirituum genitorum incalcescit tamquam per causam efficientem instrumentariam: Sed hoc totum spectat ad inchoationem pollutionis, & ad molliem à Regno Dei excludentem, 1. Corinth. 6. quare (ut re- & arguit Rebellius) ea venerea delectatio suapte natura, & ex fine operis ordinatur ad pollutionem, imò est inchoata pollutio; totus autem motus pollutionis secundum singulas sui partes est mortalis, nulla enim inchoatio actus mortiferi, etiam in aliis rebus, venialis est, sed mortifera, cujusmodi est inchoatio occisionis, rapinae, furti notabilis, &c.*

2242 Et deinde concludit, oppositam sententiam esse improbabilem, falsam, erroneam, temerariam, periculosam, ac scandalosam.

QUÆ-

QUÆRES IV.

2243 An plene aduersus in se cogitationes, & motus prauos cum delectatione sensuali, si illis nec consentiat, nec positivè resistat, sed negativè, & permissivè se habeat, peccet, & quomodo?

IN hac re, & materia perdifficili quidam, ac delicata, tres sunt sententia.

2244 Prima affirmat, eum peccare mortaliter, quamvis certò credat se non confensurum. S. Antoninus 1.2. tit. 5. §. in fine, Bonnac. de matr. q. 4. punct. 7. Riccardus, Valentia, & alii apud Verricelli tr. 4. q. 17. num. 1. Cuius rationes sunt, 1. Quia si non teneretur sub mortali tales motus reprimere, posset sine mortali in magna delectatione venerea perseverare, 2. Quia tales motus ex natura sua ad pollutionem disponunt, 3. Quia qui tales motus permittit, illos interpretativè vult, unde sicut qui illos intendit, mortaliter peccat, ex num. 2198. ita qui illos interpretativè vult.

2245 Secunda sententia docet, non peccare mortaliter, sed venialiter, nisi adit, & advocat periculum proximum consensus, aut pollutionis. Cajet. in sum. ver. delectatio, vers. Magna tamen, Diana p. 2. tr. 17. ref. 33. Medina, Corduba, & alii apud Verricelli cit. num. 2. Sanchez in sum. lib. 1. cap. 2. num. 13. hanc vocat communem, & D. Bonav. in 2. dist. 24. part. 2. art. 2. quest. 2. num. 75. quamvis primam sententiam teneat, hanc probabilem vocat.

2246 Huic sententiæ adhaeret Tamb. som. 1. lib. 10. c. 2. ut sequitur.

De hac re non ego loquar, sed Castro palus tom. 1. tr. 2. disp. 2. part. 10. §. 5. n. 3. (legatur Joannes Sanchez, qui fuscè idem probat disput. 21.) qui sic habet: Et si su-
pradieta sententia affirmans esset peccatum,

quando voluntas non reprimat, nec
cet. cum possit, valde probabili
probabilior mihi videtur non peccare
taliter voluntatem, qua non reprimat
turpes motus, sed merè negativè se
los habet, dummodo adit periculum po
onis, aut ulterius gravi confensurum
hanc sententiam Cajetanus, Navar
Toletus, Philarchus, & alii plures
refert Salas. Et licet ipse noluerit sum
tem declarare, satis insinuat esse pr
sententiam, ut legenti patebit.
Probabilissimam esse affirmat Tam
Sanchez, qui hanc reputat probabili
rigore metaphysico, prattice tamen de
cit esse veram. Præcipua ratio, quæ
ver est, quia huiusmodi motus an
veniunt ita ut omnes coercere su
aliquos difficillimum. Non est igi
dum de divina bonitate, salutem
hominum his periculis exposuisse
salus aeterna cuiuslibet hominis
riculo exposita, si, cum à natura
lum proclivis, arctatus sit, non
admittere hos motus, sed etiam
mere, cum possit, obligaretur sui
ponere non difficilia ad reprimend
videat hos motus consurgere, eò quod
tali, vel tali modo decumbit, tenebitur
cubitu abstinere, imò surgere, & si
liter verberare; quod certè est dur
& pauci admittunt. Deinde peccat
taliter, si non evitat causas, ex quib
gnoscit huiusmodi motus prauos
nam si postquam excitati sunt, tenebitur
reprimere, à fortiori tenebitur reprim
excitentur, tenebitur ergo sub mortali
nam non alloqui, nec videre, aliaque
omittere, quæ in omnium sententia, v
sunt, vel solum venialia. Denique
mentia contraria sententia non ut

Nec Castropalaus, qui respondet ad
 queque argumenta, quibus fundatur pri-
 sententia, que, si libet, lege. Illud fatetur
 non communi, esse veniale (lege Joannem
 Sanchez, *loc. cit.* qui *num. 3.* nec esse veni-
 ale contendit) si, cum possis, non reprimi,
 neque excusationem habeas, cur non
 reprimas quia negari non potest, illos mo-
 tus esse deordinatos, & ad copulam incita-
 tos. Incusatio autem sufficiens esset ea, que
 necessaria, vel utilis tibi, vel alteri; ut
 videtur Confessiones, legere, studere, ur-
 geat loqui cum femina, equitare; & mul-
 tius excusabit timor, ne dum atten-
 dere volendum positivè reprimere, cre-
 dere tunc enim, imò & semper
 in modis tentationibus consultissimum
 medium est, statim avertere cogitatio-
 nem ad alia objecta non illicita, præsertim
 que maxime afficiunt: id enim tunc non
 est negativè se habere, sed certè re-
 sistere. Que omnia, & etiam si prævidea-
 tur periculo, sed non intendatur, nec sit
 voluntarius consensus, dicta à nobis sunt sa-
 Sanchez *lib. 7. cap. 3. §. 5. n. 48.*
 Castropal. *10. 1. tr. 2. disp. 2.*
 11. qui sic habet:
 Necandum item est, si ob causam neces-
 sariam, vel utilem tibi, aut alteri non re-
 primas huiusmodi motus, quales sunt, au-
 dere confessiones, legere, studere, locutio-
 nem cum femina; equitatio, timor
 incidendi in turpiores delectationes, vel
 urgentius tentandi, nullum peccatum
 committis, etiam si adsit periculum pollu-
 tionis modo adsit periculum consensus,
 apparet patetis has delectationes, non a-
 castropal. *10. 1. tr. 2. in institutionum morali-
 um lib. 4. cap. 6. qu. 5. Salas plures referens
 1. 2. tr. 1. 15. disp. 6. section. 3. n. 31.*
 Sanchez *lib. 1. in Decalog. cap. 2. 12. Val-
 deus Exam. Ecclesiast. Tom. 1.*

quez *disp. 108. cap. 3. in fine*, Coninch-
disp. 34. de matr. dub. 21. num. 111. Lessi-
us lib. 4. cap. 3. dub. 24. num. 94. §. dub.
15. n. 118.

2248 Rationem, cur adsit peccatum veni-
 ale, dat etiam Verricelli *cit. nu. 15.* his verbis.
 Sentiens turpem motum cum delectati-
 one, quamvis omnimò certus sit nullum
 subesse periculum, neque consensus, neque
 pollutionis; tamen nisi aliqua causa excu-
 setur (de qua infra) venialiter peccat, eos
 pravos motus non comprimens: ita om-
 nes contra Jo. Sanchez *disp. 21. n. 3.* Ra-
 tio est, nam talis motus, cum delectatione
 venerea, est de se inordinatus, & turpis,
 & ex natura sua allicit ad consensum, & di-
 sponit ad pollutionem, saltem remotè; ergo
 tenetur voluntas eos positivè comprimere:
 tum quia id omnium fidelium sensus osten-
 dit, qui passim se accusant de negligentia
 in resistendo: sed si motus esset sine ulla
 profus delectatione, tunc puto nullatenus
 de ipso curandum, ut rectè docet Joan.
 Sanchez, ubi supra, *nu. 18.* & infra pro-
 babo.

2249 Ipse tamen Doctissimus Verricelli
cit. num. 4. ad 21. tenet, hanc secundam
 sententiam esse probabiliorè absolute lo-
 quendo, rarissimè verò tutam in praxi, ac
 proinde.

2250 Quantum ad primam partem, solvit
 argumenta in oppositum, dicens, tunc non
 reprimere motus illos turpes, & delectatio-
 nem veneream non voluntariè procurata,
 esse materiam gravem, quando adest peri-
 culum proximum consensus, aut pollutio-
 nis. Nec ea disponere ad pollutionem, nisi
 remotè, si non sint voluntariè, & libere pro-
 curata. Nec aliquid dici interpretativè, aut
 virtualiter volitum, nisi quando quis potest,
 & tenetur impedire.

Tt

2251 Et

2251 Et Castropal. qui absolute absque distinctione de veritate speculativa, & practica, secundam sententiam tenet, *tom. 1. tr. 2. dis. 2. punct. 10. §. 5. n. 4.* addit: *Admissio gratis, in contrariis idem esse iudicium t. a. citi* Expressi propter presumpsum consensum: *at in peccatis nequaquam; nunquam enim tibi licet aliorum peccata velle, licet tamen illa non impedire; & Deus peccata permittit, non tamen illa vult.*

2252 Ibid. addit, mortale esse hos turpes motus velle, aut procurare; quia sic sunt initium, & causa pollutionis; minime vero illos non procuratos, nec volitos permittere. Et voluntatem non esse sub mortali obligatam impedire quamlibet pugnam appetitus sensitivi, sed illam, quae sit talis, ut constituat voluntatem in periculo proximo ad consentiendum.

2253 Quantum ad secundam partem de veritate practica, Verricelli *cit. a num. 16.* inquit:

„ Dico septimo, in praxi raro excusatur a peccato mortalis, qui veneris delectationibus, ac tiullationibus positivè non resistit, & comprimere negligit, vel saltem formalem displicentiam de illis non habet. Unde consultissimum, imò saepe necessarium est, de his tamquam de dubio peccato se accusare ante sacram communionem. Ratio est, quia non resistens pravis motibus, & delectationibus, frequenter verè, & formaliter, nedum interpretativè consentit; non cognoscit autem se consentisse, quia actu reflexo non avertit consensum; unde tunc mortaliter peccat, non ex eo quia non resistit, sed quia verè, & formalissimè consentit; unde rectè docuerunt gravissimi Doctores, ut Joan. Gerson, Cancellarius Parisiensis, Gregorius de Valentia, Thomas, Sanchez, Sayrus, &

Alphonfus Rodriguez, rem esse laudabilem, neque vitium esse committendum sine confessione: referam in re tanti momenti verba Doctorum.

2254 Alphonfus Rodriguez, *consp. spir. par. 3. tract. 4. c. 4. docet*, fuisse doctissimos viros latere, an subiret peccatum mortale; unde S. Bonaventura, in disciplina acriter reprehendit eos, quod verecundia putantes non esse mortale, mittunt haec confiteri, & saepe se communicant.

2255 Denique, tertia sententia est, quod cum non peccare mortaliter, si formalem displicentiam habeat, licet non delectationem veneream non respiciat, ejus causam removeat, dummodo non se non consenturum. Ita plures Doctores, D. Bonav. *cit. relati*, eique adhaerentes *in sum. lib. 1. cap. 2. num. 13.*

2256 Haec sufficit ex gravissimis auctoritatibus retulisse, nam plurimum meorum magistrorum exemplo motus, in haec discipuli munere fungi, quam Magister.

2257 Illud certum est, eum peccare mortaliter, si adsis, & advertat periculum mortali consensum, aut pollutionis, & credat se non consenturum in delectationem veneream, & pollutionem. [ut rectè ait Verricelli] eosdem propterea, quo quis tenetur pollutionem vitalem auferre, nisi causa aliqua necessitas excuset: *v. n. 2189.*

2258 Ad dignoscendum, quod sit periculum proximum; primum fugiendum est experientia, qua quis in simili commotio & delectatione positus, expertus est, se lapsus consentisse, aut pollutionem vitalem esse. Secundum, si commotio, delectatio sit gravissima, ac ita vehementer

visis inefficax ad tollendam delectationem, efficacis tamen est ad cohibendum consensum. Ita ille cum Sanchez.

Et solum dubium esse de consensu, & inde, quod teneatur confiteri, si displicentiam non habuit.

Huic autem secundo dicto nullo pacto adhaereo; quia aliud est loqui de motu turpi, & delectatione naturaliter ortis, aliud de ortis ex causa libera, non necessaria, de qua n. 2189. ut est curiosus aspectus, lectio non necessaria, &c. tunc quidem, gravi motu turpi, & delectatione urgente, tenetur quis causam removere; quia cum nulla subest ratio, quæ cohonestet non remotioem causæ, recurrunt dicta superius 2250. de delectatione libera, & procurata.

QUANTUM AD SIGNA

Consensus præstiti, vel non ab eo, qui positivè non restitit, extra causam periculi proximi;

1. An viro prudenti [ut doctè innuit Thomæ] consideranda quatuor, 1. Qualitas personæ. An sit timorata; vel laxæ conscientie. 2. Qualitas delectationis venereæ. An leviter, vel gravis; brevis, vel diuturna, &c. 3. An rationabilis, ut auditio, Conscientia, studium &c. Vel irrationabilis, ut curiosus aspectus, turpis lectio, aut locutiones. 4. An aliquam ejus delectationis dignitatem habuerit, vel nullam.

2. Si persona est timorata conscientie potius inallet mori, quam scdari; aut cogitatio, motus parvus, & delectatio levis, probabile est, non fuisse consentientem, quia vir timoratus haud ita faciliter consentiam ruit.

3. Item dicit, 1. Verricelli cit. n. 3. Et si causa gravis, & diuturna, causam tamen non movet ex rationabili motivo, ut studio peccationis, auditione confessionum. Et tunc delectatione probabilitatis, quod non adfuerit consensus, non teneatur confiteri; consultius, ut confiteatur.

4. Item etiam dicit, 2. Si causam non movet sine rationabili motivo; ut esset auctus curiosus, lectio, &c. ipse tamen delectationem delectationis habuit; Quia delectationem est quedam resistencia, qua quam-

visis inefficax ad tollendam delectationem, efficacis tamen est ad cohibendum consensum. Ita ille cum Sanchez.

Et solum dubium esse de consensu, & inde, quod teneatur confiteri, si displicentiam non habuit.

Huic autem secundo dicto nullo pacto adhaereo; quia aliud est loqui de motu turpi, & delectatione naturaliter ortis, aliud de ortis ex causa libera, non necessaria, de qua n. 2189. ut est curiosus aspectus, lectio non necessaria, &c. tunc quidem, gravi motu turpi, & delectatione urgente, tenetur quis causam removere; quia cum nulla subest ratio, quæ cohonestet non remotioem causæ, recurrunt dicta superius 2250. de delectatione libera, & procurata.

2264 Denique addit Verricelli cit.

Sic si diu resististi, frustra tamen, quia adhuc durans, experientia tamen didicisti eos pravorum motus seipis cessare; neque venialiter peccas, si non curas: ita S. Th. 22. quest. 35. art. 1. ad 4. & in primam ad Corinthios cap. 6. q. 6. Curiel. 1. 2. q. 74. art. 8. dub. 2. 5. 3. ibidem. Pelantius art. 10. disput. 5. Azorius tom. 1. lib. 4. cap. 6. quest. Joan. Sanchez in selectis disput. 21. num. 11.

Qui etiam scrupulosus est, & scrupulis cruciatur, cum resistere nititur, & causam amovere; si resistere non curat excusandus est, & probabile est non consensisse. Ratio est, quia iustissima causa non resistendi, aut causa delectationum non amovendi, est evitare scrupulorum cruciatum. Alia vide infra de requisitiis ad peccatum mortale.

DE ARMIS AD PUGNANDUM

Contra tentationes carnis, & pravorum motus.

2265 PRIMò, est fuga occasionis initio pugnae. Teste August. serm. 250. de

Temp.

Temp. Apprehende fugam, si vis obtinere victoriam; nec sit tibi v. recundum fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Et Hier. Epist. 22. Dum parvus est hostis, interfice.

2266 Secundo, est fuga otii; otium namque est omnium libidinum feminatum. Hinc Ezech. cap. 16, dicitur: *Iniquitas sodomae, superbia, satarias panis, abundantia, & otium.*

Adeoque tunc quis animum alio divertat, aut se occupet in lectione librorum, vel operationibus, & exercitiis manualibus, &c.

2267 Tertio, est imploratio Auxilii Divini, & Intercessionis Sanctorum. Scriptum namque est Sapientiae, cap. 8. *Cognovi, quod non possim esse continens, nisi Deus det: idcirco adiu Dominum, deprecatus sum illum.*

Imploret igitur Divinum auxilium. Se fignet signo Crucis. Orationes jaculatorias ad Deum dirigat: *Confige timore tuo carnes meas, & iudicium enim tuum timeo. Ne permittas me Domine à te separari.*

Ad Christum Crucifixum mentis oculos convertat: *Tu Domine Deus meus, & Jesu dulcissimi, pendes in patibulo, & eo voluptati operam dabo: Moriar, moriar priusquam te Redemptorem meum offendam.*

Ad Virginem confugiat, dicendo: *Sub tuum praesidium, & Virgo singularis, inter omnes mitis, nos culpis solutos, vires fac, & castos. Ter signo Crucis in fronte, ore, & corde se signans, dicat: Per Sanctam Virginitatem tuam, & immaculatam conceptionem tuam, & Purissimam Virgo, munda cor, & carnem meam.*

Ad Angelum Custodem: *Angele Dei, qui custos es mei, &c.*

Ad Sanctos, maxime ad D. Hieronymum, oratione, qua ipse utebatur: *Timui incidere in opprobrium, si à carne superatus fuero: pro*

ergo Domine, ut hoc opprobrium à me ardeat, & sine a carne tentari permiseris, non permittas succumbere.

Quarto, est consideratio quatuor Morum: *Momentaneum, quod delectatur aeternum, quod cruciat. Sine cibi in hac tria verbia, quae tradit Vericellus, *Statim, Nunquam: Nunc* possum *Statim* descendere in infernum. Nunc inde exire.*

Quinto denique juvant moderata mortificationes externa, disciplinae.

DELECTATIO MOROSA

2268 **E**st delectatio deliberata, & inveni, qua prae se conformatur, vel est consensus voluntatis non illicitos appetitus sensitivi. Unde delectatio morosa, non à temporis mora, quia consistat in actu interno, potest consistere instanti; sed ex mora rationis, & attentionis sufficientis, ut sit peccatum: autem per longum tempus detinearis in delectatione actus pravi, v. gr. copula, quam cogit sed non plene advertas ad malitiam, quia ipse delectationis, nec plene consideras ea detineri, non erit delectatio mortale peccatum mortale. Omnino, unde dicitur 2260.

2269 A desiderio differt, quia delectatio aut consensus in copulam illicitam, & actus voluntatis efficax, qui consummatur in ipso opere externo fornicationis. Delectatio vero morosa de eadem copula quam mente quis cogitat, sistit solum, consumatur interiori, & non transit ad plendum exequi id, de quo quis delectatur.

2270 Difficultas est, an in delectatione morosa explicari debeat in confessione persona, circa quam delectatio vertitur, nempe, quod sit conjugata, conjugata, &c.

2270. Affirmat magis communis opinio ; delectatio morosa habet ex natura sua moralitatem in actum externum, ac proinde contrahit speciem malitiæ actus externi, v.g. adulterii, incestus, aut sacrilegii.

2271. Ita Cajet. 22. q. 154. art. 4. Rodr. num. 110. §. 1. 101. n. 3. Bonac. de matr. 1. p. 7. §. 18.

2272. Probabile autem est, non esse ex circumstantiâ circumstantiam personæ, sed sufficienter dicitur: *Delectatus sum toties de concubitu a ilam cogitando, non desiderando.* V. Vercelli *quæst. 5.* Castropal. *tract. 2. dis. 10. §. 4.* Diana *part. 1. tract. 7. res. 13.* Viquez, Reginal. Tannerus, & alii apud Vercelli, qui hanc opinionem probabiliter vocant, dicentes, præter malitiam circumstantiam, non habere aliam malitiæ circumstantiam cum ipso opere.

2273. Hæc est, docet aut Vercelli) quia obiectum delectationis morosa non est opus extrinsecum, sed ponendum à parte rei cum propria voluntate; sed est ipsa cogitatio operis, quæ quatenus cogitatum delectat; ergo in cogitatio ipsa non fit injuriosa conjugii, ut in consanguineâ, &c. non habet ea malitiam malitiam adulterii, aut incestus,

2274. Tum quia in tantum id debet explicari desiderio, & gaudio copulæ illicitæ, quæ desiderium est voluntas efficax actus extrinseci, qui desideratur; & gaudium est voluntas efficax approbativa actus extrinseci patris, ac proinde specificatur ab actu externo; delectatio verò moralis est voluntas inefficax, quæ sistit, & consistit in sola interiora delectatione, sine actu extrinseci, ac proinde non

2275. Confirmatur, quia delectatio morosa tendit in actum venereum mente

conceptum, minime in circumstantiam personæ conjugatæ, &c. adeoque solum contra castitatem opponitur, & sola castitas per eam violatur, minime jus conjugatæ, conjunctæ, aut Sacræ; & consequenter delectatio morosa non variatur specie ex variatione personarum, nisi tendat in personam, seu opus externum, ut subest formaliter illi circumstantiâ, puta si quis delectaretur de copula, ut est copula conjugatæ, sacra, &c. v. numer. 2286.

2275. Idem est dicendum de aspectibus, quorum delectatio venerea sistit solum interius, & non transit exterius ad desiderandas mulieres, quæ affectu venereo aspiciuntur. In tactibus verò impudicis, & osculis, explicanda est circumstantia personæ tactæ; quia sunt actus externi, adeoque per eos non sistit in sola delectatione interna.

2276. Delectatio verò de copula sodomitica, contrahit speciem malitiæ sodomitica in confessione explicandam; quia est de copula innaturali, quæ est extra genus copulæ naturalis.

2277. Ligatus voto castitatis, si morosè delectetur, debet circumstantiam suæ personæ explicare, quia peccat contra votum: *ut in numer. 1255.* De conjugato affirmat Vasquez, quia in matrimonio præstatur fides conjugii non collocandi corpus, nec mentem in aliena. Negat Castropal. *tom. 1. tr. 2. dis. 2. punct. 10. §. 4. num. 4.* Diana *part. 5. tract. 13. res. 99.* Galpar. Hurtadus, & Vercelli *tract. 4. quæst. 5. num. 5.* quia quod in matrimonio præstetur fides de non collocanda mente in aliena, etiam sine desiderio procedendi ad extera, non probatur: ita ille.

LECTA-

DELECTATIO COPULÆ CUI
LICITA?

2278 **P**endet ex hoc principio: *cui est prohibitus finis, sunt prohibita media, seu: cui non est licita operatio, non est licita voluntas inde derivata: & à contra: cui non est prohibitus finis, non sunt prohibita media, &c.* hoc pramisso.

2279 Conjugati morosè delectantes de copula præterita, vel de copula cogitata ut præsentis, in absentia alterius conjugis, absque periculo pollutionis, non peccant mortaliter, sed venialiter; quia in statu conjugii non est prohibita copula, ita nec ejus delectatio.

2280 Peccant autem venialiter; quia opus conjugii ob solam delectationem exercitum, est peccatum veniale; nam opus conjugii est à natura institutum ad duos fines, ad procreandam prolem, pro conservanda specie, qui est finis principalis, & ad sedandam libidinem; qua ratione nullum peccatum committit, qui opus conjugii exercet ob delectationem, si eam ordinet ad procreationem prolis tanquam finem principalem; peccat tamen venialiter, qui ob solam delectationem illud exercet, quia exercet more brutali, pervertendo ordinem à natura institutum; & consequenter voluntaria, & deliberata cogitatio, quam habent conjugari de copula præterita, si non habeat aliud motivum, nisi solam delectationem, non potest à veniali excusari: *v. in prop. 9.* ab Innoc. XI. *damm.*

2281 Vidua morosè se delectans de copula præterita habita in statu conjugii, peccat mortaliter; quia vidua hic, & nunc in statu viduitatis est prohibita copula, ita & delectatio de copula. Eadem ratione peccant mortaliter sponsi de futuro, si delectentur de

copula futura, licet enim talis copula non mala in ratione effectus, & ut ab opere procedet; est mala in ratione objecti, actu ejus, cui obicitur, si obicitur in actu, & tempore, quo sit ei prohibita; hanc pollutionem nocturnam involuntariam non culpatur, & delectatio voluntaria de illa mortalis.

2282 Diana *p. 3. tr. 5. ref. 77.* docet Tamb. cum multis tenent, 1. Viduam non gaudere posse de copula conjugali præterita, & desiderare futuram; sic pariter de futuro sponso; nullo tamen modo in præterito delectari: quod intelligunt de puro delectatione, non de desiderio conjuncto cum affectu actuali malo, vel de desiderio, quod sit causa efficax pollutionis, & de qua non prout confunditur cum delectatione, sed prout coincidit cum approbatione, idem sit gaudere de copula conjugali præterita, ac eam approbare. Ratio est, quia delectatio morosa ex se influit in libidinem, & motus sensuales parit; non sic appetitus & purum desiderium, 2. Licet enim de pollutione naturali nocturna, & involuntaria non delectari, sed de ea habita gaudere, & desiderare ob aliquem honestum finem, nempe ad sedandas, vel ob sedandas carnes carnis, ad exonerandam, vel ob exonerandam naturam ob sanitatem, &c. quia talis pollutio neque objectivè est mala, neque gaudens, & placens, non gaudet, & de pollutione, sed de sanitate: idem de desiderio. Id de pollutione negant Sanchez & Rodriguez in Summa, quia pollutio in objecto mala.

2283 Id certum est, nullo pacto de pollutionem nocturnam, & naturalem culpatur, etiam ad sanitatem obtinendam, tunc esset voluntaria in causa, & ab actu suo mala.

2284 Si die Sabbati delesteris de come-
denda carne, aut illam desideres, præcisa per
malitiam, seu non intellecta die Sabbati,
non peccas: quia separas malitiam, dum
prohibitis circumstantiam prohibitionis, seu
quia est prohibitio. Peccas verò, si deside-
ras comedere carnes pro die Sabbati, etiam
si contra naturam voluntate non comedas;
quia tunc non præcinds, sed concernis cir-
cumstantiam diei Sabbati: in primo inquam
sabbati habet rationem temporis,
quæ est, & sit actus desiderii; & ideo non
conducit ad malitiam in actum, quia con-
ducit se habet in 2. se habet ut terminis se
habet ex parte objecti, ut ejus circum-
stantia, & ideo transfundit malitiam in
actum.

2285 In qua re datur regula: in objectis
malitia prohibitis, de iis per se considera-
tis delectari non est peccatum mortale, nisi
delectatio fiat de re ipsa, in quantum prohi-
bita, quia malis, ut est adulterium, homici-
dium, &c. quia in primis potest objectum
referri à malitia, non sic in secundis.

2286 Complacentia, seu delectatio de
re peccaminosa, est peccatum, & contra-
hensentem speciem, & qualitatem malitiæ
sibi. Si verò sit de modo, aut aliqua circum-
stantia se non peccaminosa, v. gr. de dex-
tritate, industria, inventione &c. in furan-
dia, &c. non est peccatum mortale, & ali-
quando neque veniale.

DESIDERIUM REI ALIENÆ

2287 Est peccatum contrahens malitiam
injustitiæ, furti, si sit de re alie-
nata, & cum damno do-
mini, sicut si videns v. gr. vestem Petri, si-
militer desideres, vel eamdem emptione, do-
nacione, aut alia via licita obtinendam. De-
siderium namque præcepto prohibetur in

concupiscentia, quæ septimo præcepto pro-
hibetur in facto; unde eo prohibetur deli-
berata voluntas aliena usurpandi, retinendi,
aut damnum inferendi.

Scotus in 2. d. 42. q. 4. lit. L. in 3. d. 15.
q. un. lit. H. in 4. d. 15. qu. 2. lit. LL. Ma-
strius in Theol. mor. disp. 11. q. 7. & q. 8.
num. 151. Joan. la Crux. p. 87. 6. præcept.
Bonac. to. 1. pag. 265. pag. 366. pag. 377.
Tamb. tom. 1. pag. 183. & 297. Buleim. lib.
3. tr. 4. cap. 2. Diana in pluribus locis,
Castrop. Vericelli cit. Clericatus cap. 118.

DE VII. PRÆCEPTO
DECALOGI.

Non furtum facies.

CAPUT I.

De Justitia, & Jure.

2288. DE jure pro lege sumpto dictura
est, cum de legibus, modo jus
est potestas legitima ad aliquam rem obtinen-
dam, vel retinendam, aut ad aliquam fun-
ctionem faciendam: est duplex in re, & ad
rem. Jus in re est illud, quod per ipsam rei
traditionem acquiritur. Jus ad rem est il-
lud, quod aliquo justo titulo habetur ad rem,
ut ejus traditio fiat. Jus in re dat actionem
in ipsam rem, ita ut habens jus in re, ha-
beat actionem ad eam sibi vindicandam,
à quo cumque possideatur. Jus ad rem dat a-
ctionem in personam, ut rem, quam v.
gr. vendidit, donavit, &c. tradat. Præcipua
juris species est dominium.

DOMINIUM

2289 Est facultas disponendi de re tan-
quam sibi subiecta: est duplex,
jurisdictionis, & Proprietatis: Dominium
juridici-